

Scan Preventieve Aanpak Lezen en Spellen

Online zelfevaluatie-instrument dat als startpunt kan dienen voor duurzame verbeterlagen in de preventieve aanpak in groep 1 & 2 als voorbereiding op het formele lees- en spellingonderwijs in groep 3.

Instelling:
Expertisecentrum Nederlands

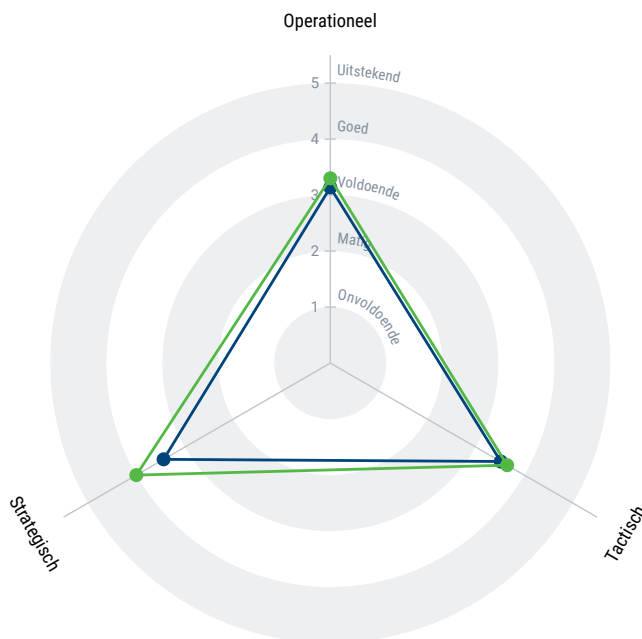
Datum:
19/05/2020

Aansturingsniveaus

Hoe scoort uw school per aansturingsniveau?

Uit wetenschappelijk onderzoek en de praktijk weten we dat veranderingen en verbeteringen alleen duurzaam tot stand komen als deze gedragen worden door zowel de mensen op de werkvloer als door diegenen die hen ondersteunen en faciliteren. Daarom worden de resultaten van de scan ook weergegeven voor de aansturingsniveaus.

In deze radargrafiek wordt per aansturingsniveau inzichtelijk gemaakt in hoeverre u hier als school tevreden over bent. Analyse van de radargrafiek laat zien hoe de aansturing nu plaatsvindt en waar de verantwoordelijkheden nu liggen en of, en zo ja welke verbeteringen er qua aansturing nodig zijn.

Operationeel: leerkrachten groep 1 en 2, onderwijsassistenten

Tactisch: ib'ers, rt'ers, taal- en lees- en dyslexiespecialisten en schoolleider

Strategisch: medewerkers van het schoolbestuur, het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs, de gemeente

Uw score —

Uw school —

In gesprek

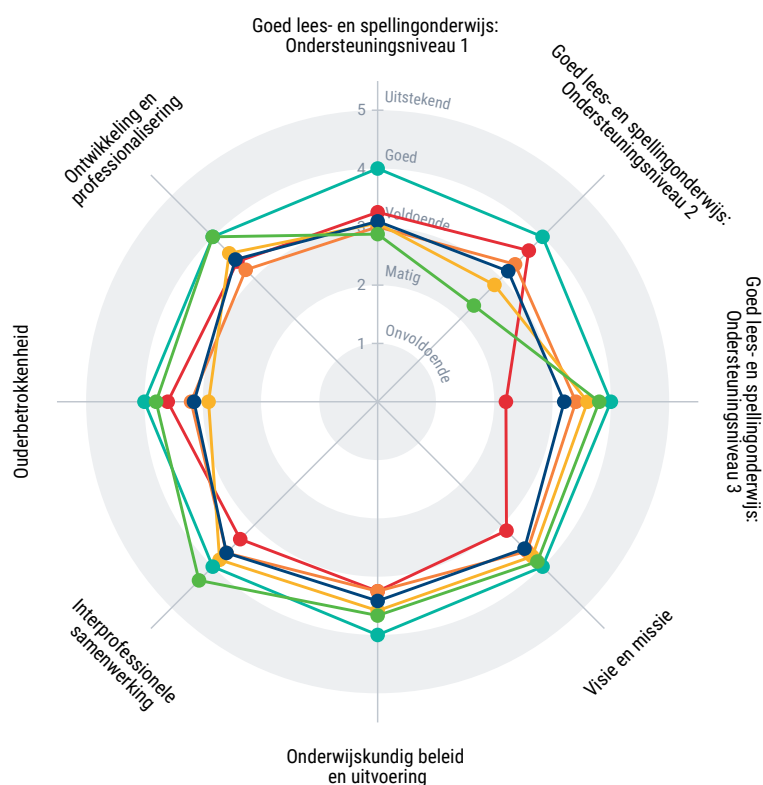
Hieronder worden suggesties gegeven voor vragen bij de bespreking van deze radargrafiek:

- Zijn de leerkrachten, onderwijsassistenten en 'extra handen' voldoende in staat (expertise, tijd, organisatievermogen) om een rijk taalaanbod gedifferentieerd te bieden? Worden de ouders (op tijd) betrokken?
- Zijn de ib'ers, rt'ers, taal- en leesspecialisten (intern/extern) in staat om leerkrachten te ondersteunen? Hoe nemen de schoolleider/zorgteam hun rol met betrekking tot het onderwijskundig beleid? Is de rol- en taakverdeling helder?
- Dragen de strategische partijen (schoolbestuur/SWV en gemeente) hun visie over de preventieve aanpak voldoende uit naar diegenen die het moeten waarmaken? Zorgen de strategische partijen op basis van het eigen strategische beleid voor ondersteuning en facilitering voor de uitvoering van de preventieve aanpak? Zorgen de strategische partners voor (bovenschoolse) deskundigheidsbevordering en collegiale uitwisseling?

Verbeterdomeinen

Hoe scoort uw school per verbeterdomein?

Om op een werkbare manier vanuit de rapportage te kunnen komen tot inhoudelijke en procesmatige verbeteringen, zijn alle vragen ondergebracht in acht verbeterdomeinen. De gemiddelde score per verbeterdomein wordt weergegeven in deze radargrafiek. In deze grafiek wordt ook een streefniveau weergegeven dat overeenkomt met 4.0 oftewel de antwoordcategorie 'Goed'. Indien de gemiddelde score van een (deel van het) team op een bepaald verbeterdomein lager is dan het streefniveau dan is dit een domein waarin mogelijk een verbeterslag te maken valt. Op de volgende pagina's worden per verbeterdomein, naast een beschrijving van het verbeterdomein, de afzonderlijke resultaten per vraag weergegeven.

In gesprek

Hieronder worden suggesties gegeven voor vragen bij de bespreking van deze radargrafiek:

- Wat zegt de uitslag over onze visie op de preventieve aanpak?
- Hoe scoren we op de verschillende ondersteuningsniveaus? Wat valt er op bij de verschillende niveaus?
- Biedt het onderwijskundig beleid voldoende ondersteuning en voorwaarden voor de inhoudelijk en organisatorisch vormgeving van de preventieve aanpak? Hoe zit het met de monitoring en evaluatie van de preventieve aanpak op basis van datasturing?
- Is er voldoende oog voor ouderbetrokkenheid en interprofessionele samenwerking?
- Zijn er mogelijkheden voor ontwikkeling en professionalisering (intern en bovenschools) en wordt daarbij rekening gehouden met draagkracht en verandercapaciteit van iedereen?

Bespreking van de afzonderlijke vragen

De resultaten op de afzonderlijke vragen worden op de volgende pagina's weergegeven. Het verdient aanbeveling om ook dit goed te bekijken, omdat daar de 'uitschieters' (naar boven en naar beneden) zichtbaar zijn. Ook dient er gekeken te worden welke betekenis er gehecht wordt aan de resultaten bij 'Daar heb ik geen zicht op' (wanneer de knop Overslaan is gekozen bij het beantwoorden van een vraag).

Aan de slag

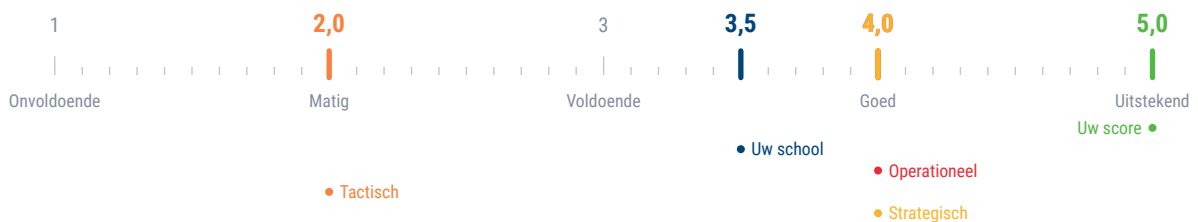
Ga naar deel 4 van de [Inhoudelijke Handleiding](#) voor aanwijzingen voor het initiëren van een verbetertraject, het opstellen van een verbeterplan en de ondersteuning die geboden kan worden vanuit het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie. Raadpleeg ook het digitaal platform van het Stimuleringsprogramma: www.dyslexiecentraal.nl en het [Protocol Preventie van Leesproblemen groep 1 en 2](#). Op de volgende pagina's komt u via de 'Lees meer'-links terecht bij een uitgebreidere beschrijving van elk verbeterdomein en praktische suggesties om met dit verbeterdomein aan de slag te gaan.

Goed lees- en spellingonderwijs

Ondersteuningsniveau 1

Het onderwijs dat voor alle leerlingen wordt verzorgd op het gebied van lezen en spellen. Dit betreft: het aanbod, de daaraan bestede tijd, signalering en monitoring van resultaten en risico's en de manier waarop leraren het onderwijs afstemmen op de leerbehoefte van de leerlingen. [Lees meer](#)

- 1.1 **Operationeel** – Wij bieden in de kleutergroepen een breed taalaanbod gericht op: taalbewustzijn, alfabetisch principe, spreken, luisteren, verhaaloriëntatie, verhaalbegrip, woordenschat, functioneel 'schrijven' en 'lezen'.

Uw toelichting: (geen antwoord)

Uw collega's: (geen antwoord)

- 1.3 **Operationeel** – Wij besteden in de kleutergroepen minstens 300-480 minuten per week expliciet aan taal.

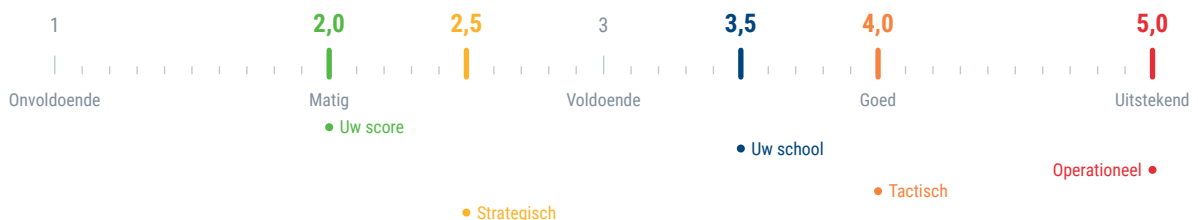

- 1.4 Hoeveel minuten worden ongeveer per week in de kleutergroep expliciet aan taal besteed?

Uw antwoord: 300 minuten

Uw school: 350 minuten

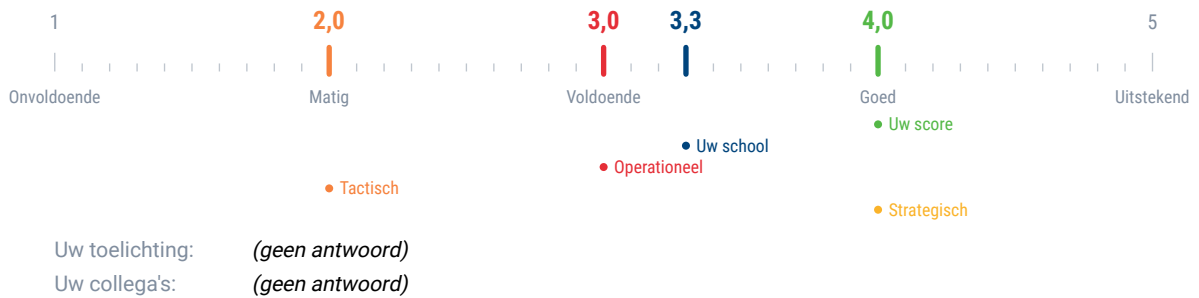
- 1.5 **Operationeel** – Wij monitoren naast de brede taalontwikkeling in groep 2 ook de vaardigheden die in de kleutergroepen als sterkste voorspellers van de leesontwikkeling worden beschouwd: fonemisch bewustzijn, (actieve) letterkennis en benoemsnelheid.

Uw toelichting: (geen antwoord)

Uw collega's: (geen antwoord)

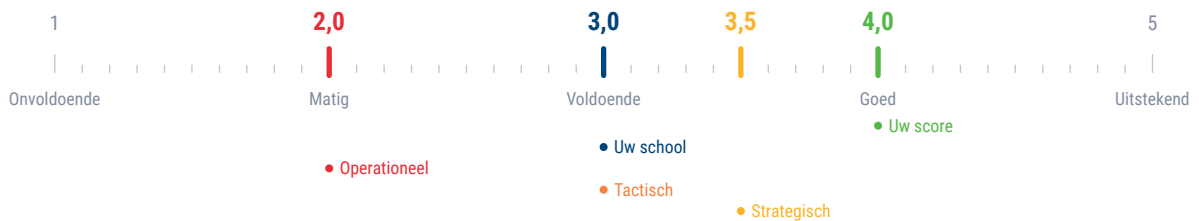
1.7 **Operationeel** – Wij hebben voldoende kennis en vaardigheden met betrekking tot het (doelgericht) inzetten van observatie- en signaleringsinstrumenten (bijvoorbeeld Signaleringslijst Protocol 1-2, KIJK! Groep 1-2, Screeningsinstrument Beginnende Geletterdheid, Kleuter in beeld, HOREB).

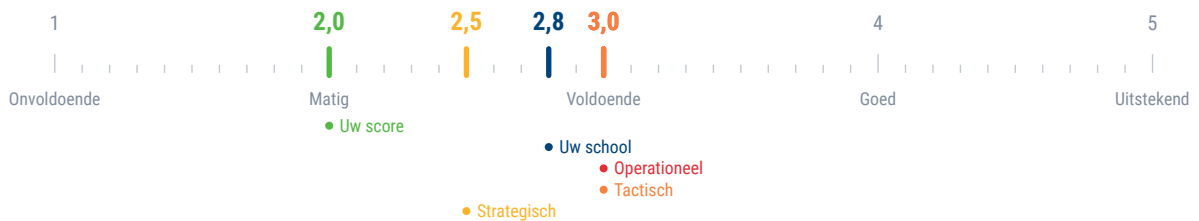
1.9 **Operationeel** – Wij monitoren de ontwikkeling van alle leerlingen in groep 1 en 2 in een leerlingvolgsysteem en passen op basis van de leerlingresultaten onze preventieve aanpak aan.

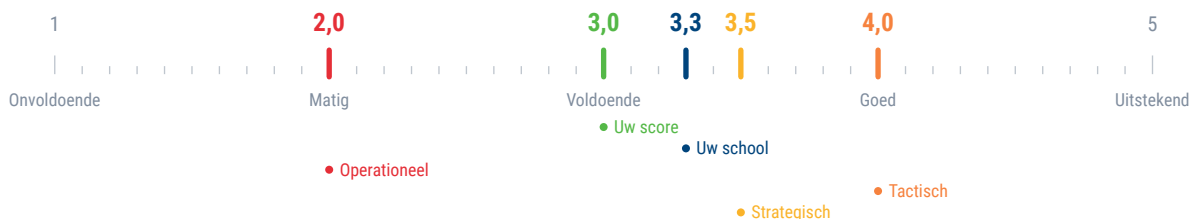
1.10 **Operationeel** – Alle kinderen hebben plezier in taaltaakjes en zijn gemotiveerd om taalspelletjes en opdrachten te doen.

1.11 **Operationeel** – Voordat de leerlingen naar groep 3 gaan, kennen ze allemaal tenminste 12-18 letters (passief en/of actief).

1.12 **Operationeel** – We vragen bij ouders/verzorgers na of dyslexie in de familie voorkomt.

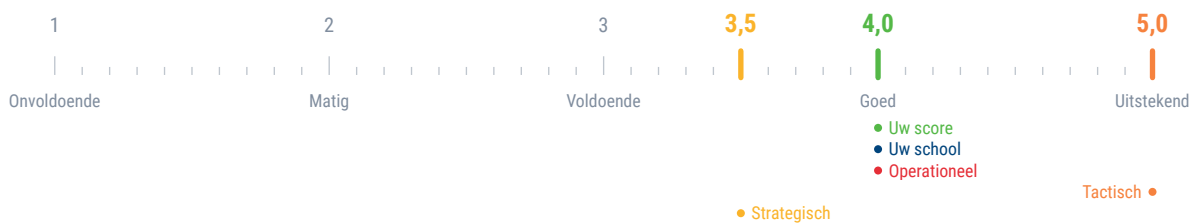

Goed lees- en spellingonderwijs

Ondersteuningsniveau 2

Het intensiveren van aanbod, leertijd en organisatievorm voor leerlingen met taalachterstand en/of problemen op het gebied van (beginnende) geletterdheid. Monitoring van de resultaten en de manier waarop leraren het geïntensiverde aanbod afstemmen op de veelal 25 % van de leerlingen, die dit betreft. [Lees meer](#)

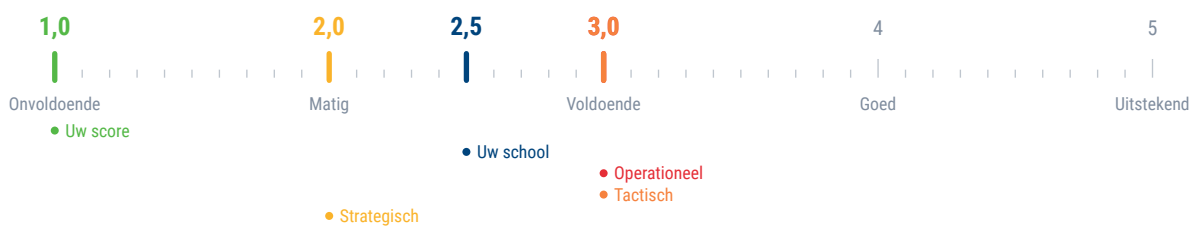
- 2.1 **Operationeel** – Wij intensiveren het taalaanbod aan kinderen met een taalachterstand of problemen op één of meer taaldomeinen (ongeveer 25% van de kinderen) door voor hen meer effectieve leertijd voor taal in te bouwen.

- 2.2 **Operationeel** – Wij intensiveren het taalaanbod aan kinderen met een taalachterstand of problemen op één of meer taaldomeinen (ongeveer 25% van de kinderen) door activiteiten in kleine groepen voor te bereiden en/of te herhalen.

- 2.3 **Operationeel** – Bij ons op school worden leerkrachten verlicht door de inzet van onderwijsassistenten en tutoren, vrijwilligers en ouders bij het vormgeven van vroege interventies.

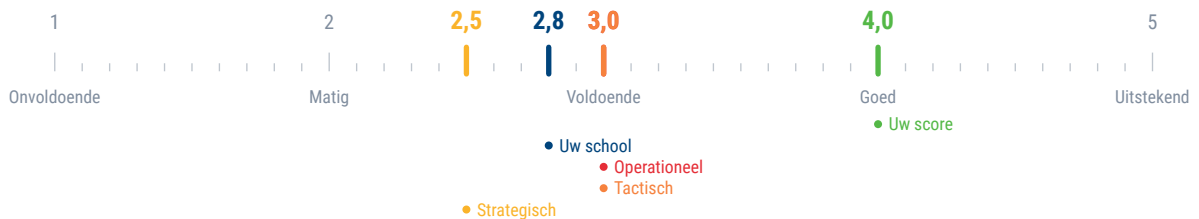

Goed lees- en spellingonderwijs

Ondersteuningsniveau 3

Het extra intensiveren van leertijd en aanbod door het getrouw inzetten van evidence- en practice based methodieken in een (bij voorkeur) individuele setting, monitoring van de resultaten en de manier waarop leraren afstemmen op de 10% leerlingen die significant achterblijven. [Lees meer](#)

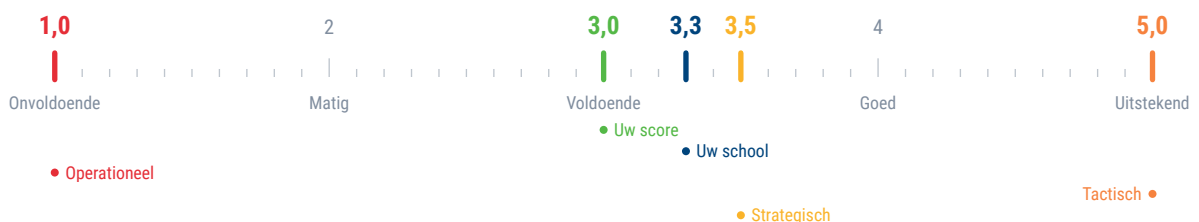
3.1 **Operationeel** – Wij monitoren de resultaten van het geïntensiveerde aanbod en stellen op basis daarvan vast of en hoe dit aanbod al dan niet moet worden bijgesteld of geïntensiveerd.

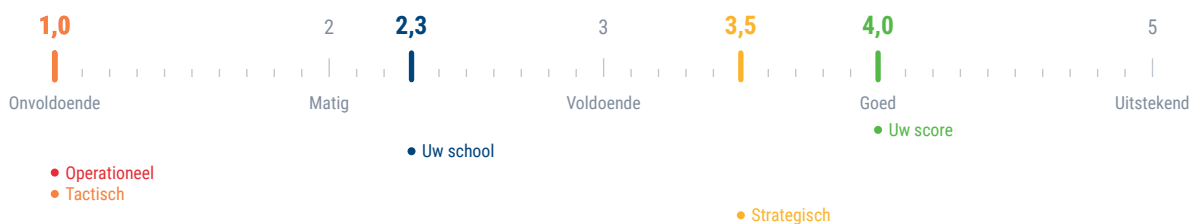
3.2 **Operationeel** – Voor de leerlingen die ernstig achterblijven in de ontwikkeling van beginnende geletterdheid (ongeveer 10% van de leerlingen) worden op het individu gerichte begeleidingstrajecten opgesteld.

3.3 **Operationeel** – Wij maken bij individuele begeleidingstrajecten gebruik van het preventieve interventieprogramma Bouw! om leesproblemen in groep 3 zo veel mogelijk te voorkomen.

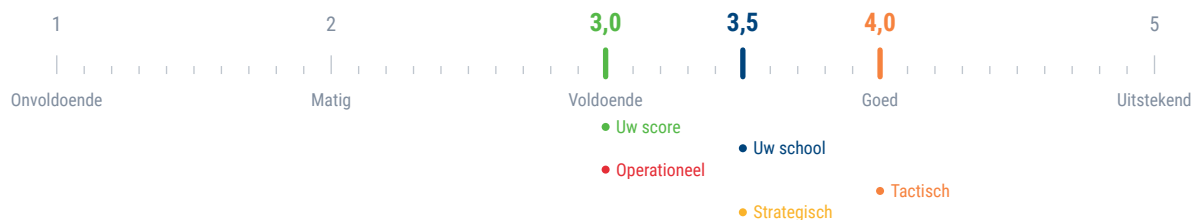
3.4 **Operationeel** – Wij maken bij individuele begeleidingstrajecten gebruik van de Voorschotbenadering om leesproblemen in groep 3 zo veel mogelijk te voorkomen.

3.5 Wij maken bij individuele begeleidingstrajecten gebruik van een ander programma/methodiek om leesproblemen in groep 3 zoveel mogelijk te voorkomen, namelijk:

Uw antwoord: Voorschotmethode
Uw collega's: – Voorbeeld
– Voorbeeld
– Voorbeeld

3.6 **Operationeel** – Wij monitoren de resultaten van het extra geïntensiveerde aanbod en stellen op basis daarvan vast wat een passende vervolgroute voor de leerlingen is.

Visie en missie

Preventieve, integrale en duurzame aanpak van lezen, schrijven en dyslexie is een belangrijke taak van het onderwijs en de ketenpartners. Dit is geformuleerd in de visie en missie van alle partijen op alle niveaus, in de documenten die daarvoor binnen passend onderwijs en Jeugdzorg voorzien zijn (SOP (school), ondersteuningsplan (SWV), strategisch beleidsplan (bestuur) en Beleidsplan Jeugd (gemeente) en toezichtskader Onderwijsinspectie. [Lees meer](#)

4.1 **Tactisch** – Wij zien een rijke taalomgeving en goed voorbereidend lees- en spellingonderwijs als een van de belangrijkste taken in groep 1 en 2 en hebben dat daarom expliciet opgenomen in de visie en missie van de school.

4.2 **Tactisch** – Doelgericht werken aan preventie van lees- en spellingproblemen is expliciet opgenomen in de visie en de missie van onze school.

4.3 **Tactisch** – De preventie van lees- en spellingproblemen (doelstellingen, werkwijze, planning, ondersteuning, implementatie, borging) is opgenomen in ons SchoolOndersteuningsProfiel (SOP).

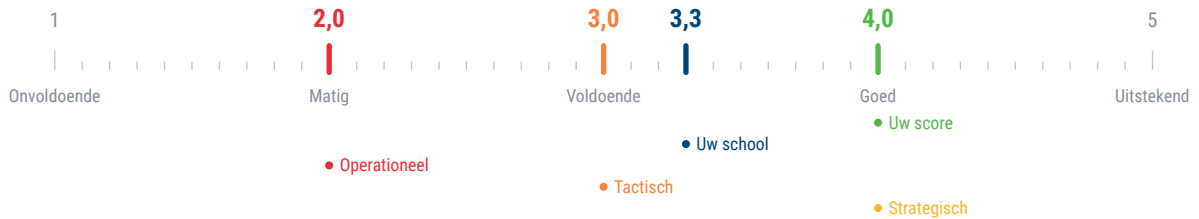
4.4 **Strategisch** – De preventieve aanpak maakt deel uit van de visie en missie van het schoolbestuur. Het schoolbestuur heeft dit opgenomen in het strategisch beleidsplan.

4.5 **Strategisch** – De preventieve aanpak maakt deel uit van de visie en missie van het Samenwerkingsverband passend onderwijs. Het SWV heeft dit opgenomen in het ondersteuningsplan.

4.6 **Strategisch** – De preventieve aanpak maakt deel uit van de visie en missie van de gemeenten. De gemeenten hebben dit opgenomen in het beleidsplan jeugd.

4.7 **Strategisch** – De gemeente faciliteert de preventieve aanpak door expliciet en meerjarig middelen daarvoor vrij te maken.

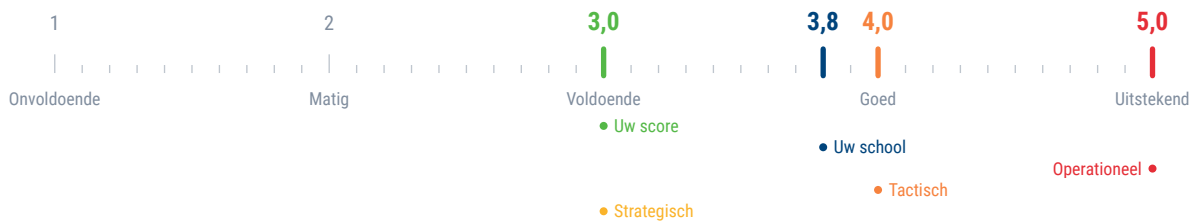
4.8 **Strategisch** – De Onderwijsinspectie vraagt in haar toezicht naar de wijze waarop wij de preventieve aanpak vormgeven en de effecten die we daarmee behalen.

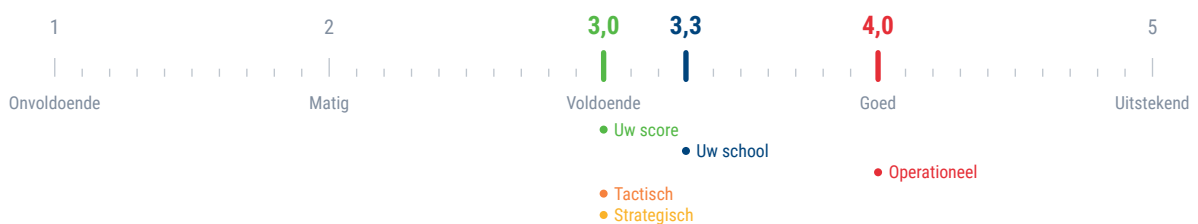
Onderwijskundig beleid en uitvoering

De vertaling van visie en missie in de dagelijkse praktijk, waaronder het ondersteunen van leraren door ib'er of specialisten, het verlichten van de taak van leraren door 'extra handen', faciliteren van een structurele, meerjarig budget, het voorzien in doorgaande lijn en warme overdracht. Het monitoren en evalueren van de preventieve en integrale aanpak (pdca) op basis van datasturing. Onderwijskundig beleid overstijgt de school, hierin is ook een rol voor besturen, SWV, gemeenten en inspectie. [Lees meer](#)

5.1 **Tactisch** – Wij zorgen voor een doorgaande lijn en inhoudelijke aansluiting van de (extra) hulp in groep 1 & 2 op het aanvankelijk lezen en spellen in groep 3.

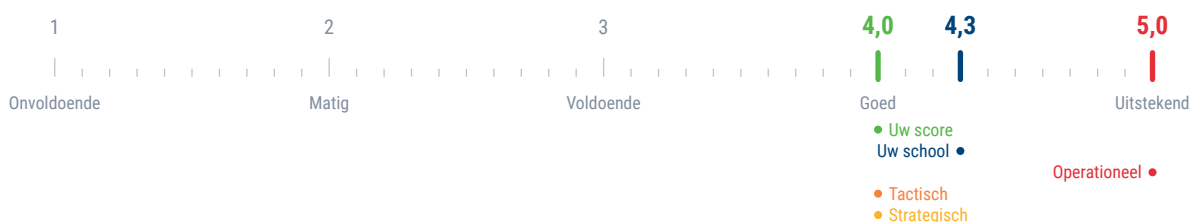
5.2 **Tactisch** – Bij ons op school wordt onze visie vertaald in daadwerkelijk preventief handelen en een daarbij passende lees- en schrijfcultuur, gericht op het inspireren van kinderen om zelf te gaan lezen en schrijven, uitgedragen door het hele team en ondersteund vanuit het schoolbeleid.

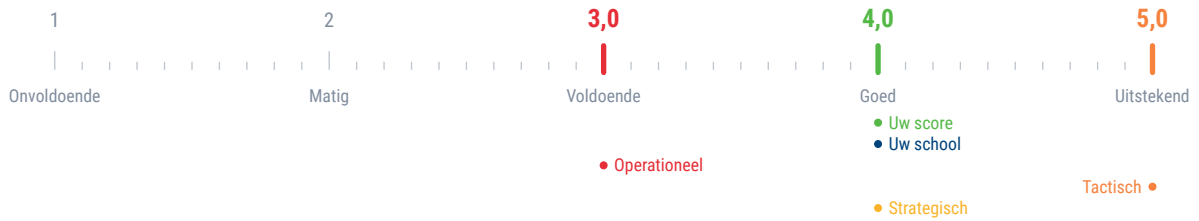
5.3 **Tactisch** – Bij ons op school worden leerkrachten ondersteund door de ib'er bij het vormgeven van vroege interventies.

5.4 **Tactisch** – Onze school heeft lees-/taal-/dyslexiespecialisten die leerkrachten, ib'ers en anderen ondersteunen bij het vormgeven van vroege interventies.

5.5 **Tactisch** – Onze directie faciliteert de preventieve aanpak door structureel en meerjarig middelen vrij te maken voor de aanschaf en implementatie van effectief gebleken methodieken en ict-hulpmiddelen.

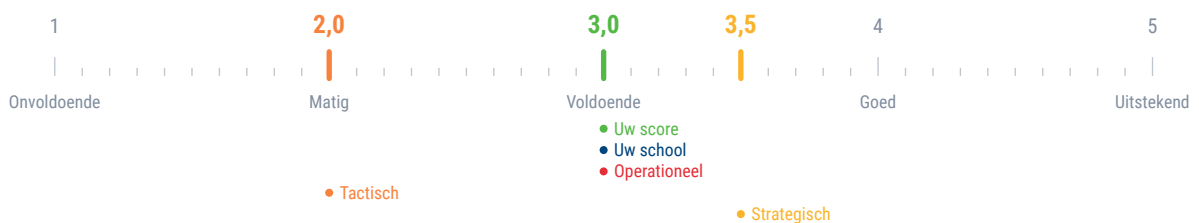
5.6 **Tactisch** – De voortgang en effectiviteit van de preventieve aanpak wordt met data regelmatig gemonitord in ons team en de aanpak wordt zonodig bijgesteld (met gebruikmaking van datasturing).

5.7 **Tactisch** – Nieuwe leerkrachten en vervangers worden ingewerkt in de preventieve aanpak, waardoor de continuïteit en duurzaamheid wordt gewaarborgd.

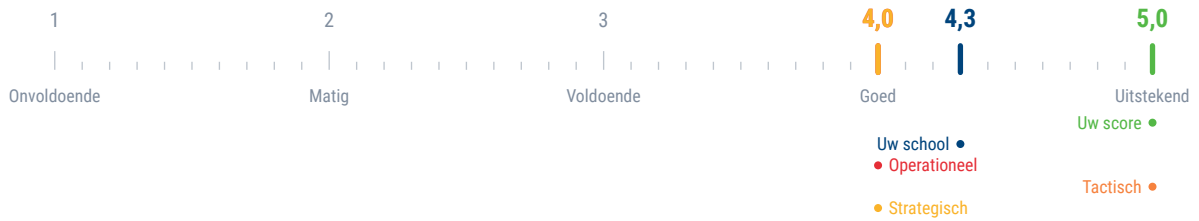
5.8 **Strategisch** – Ons schoolbestuur faciliteert de preventieve aanpak door expliciet en meerjarig middelen daarvoor vrij te maken.

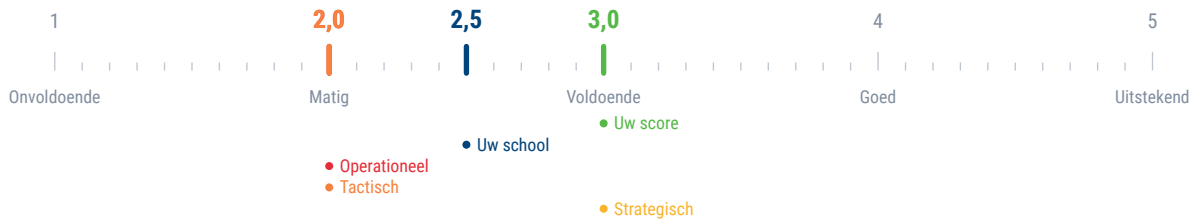
5.9 **Strategisch** – De voortgang en effectiviteit van de preventieve aanpak wordt met data door het schoolbestuur regelmatig gemonitord en de aanpak wordt zonodig in afstemming met de scholen bijgesteld (met gebruikmaking van datasturing).

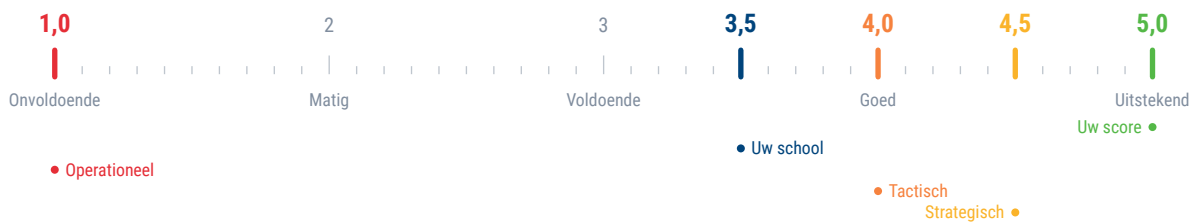
5.10 **Strategisch** – Het SWV faciliteert de preventieve aanpak door expliciet en meerjarig middelen daarvoor vrij te maken.

5.11 **Strategisch** – De voortgang en effectiviteit van de preventieve aanpak wordt met data door het Samenwerkingsverband regelmatig gemonitord en de aanpak wordt zonodig in afstemming met de besturen en scholen bijgesteld (met gebruikmaking van datasturing).

5.12 **Strategisch** – De voortgang en effectiviteit van de preventieve aanpak wordt met data door het gemeente(n) regelmatig gemonitord en de aanpak wordt zonodig in afstemming met het onderwijs bijgesteld (met gebruikmaking van datasturing).

Interprofessionele samenwerking

Professionals van verschillende disciplines werken zo nodig samen om leerlingen optimaal te ondersteunen en te begeleiden. Er vindt bij voorkeur op de werkvloer interprofessionele samenwerking en kruisbestuiving plaats tussen professionals uit onderwijs en zorg in nauwe afstemming met de ouders/verzorgers. [Lees meer](#)

- 6.1 **Tactisch** – Als leerlingen in de voorschoolse periode in behandeling zijn geweest (of nog steeds zijn) voor specifieke problemen (o.a. taal-spraakachterstand, gedrags- of ontwikkelingsproblemen) stemmen we regelmatig af met de behandelende professionals.

- 6.2 **Tactisch** – Wij voorzien voor VVE-kinderen in een doorgaande lijn en ‘warme overdracht’ van voorschool naar vroegschool (groep 1 & 2) en zorgen op het gebied van taal/woordenschat voor een ononderbroken ontwikkelingsproces voor deze kinderen.

- 6.3 **Operationeel** – We maken gebruik van preventieve dyslexiezorg: een behandelaar van een zorginstelling komt naar school en voorziet samen met de leerkracht in een aanpak voor kinderen met een groot risico op dyslexie (veelal erfelijke belast).

Ouderbetrokkenheid

Ouders worden in begrijpelijke taal geïnformeerd over het taal- en leesonderwijs en de extra ondersteuning die de school biedt. Indien er reden is voor intensivering van de zorg betreft de school ouders/verzorgers in een vroegtijdig stadium en bekijken ze hoe school en ouders gezamenlijk kunnen optrekken. Hierbij houden we rekening met verschillen in ondersteuningsmogelijkheden, sociale achtergrond, waarden en normen van ouders/verzorgers. [Lees meer](#)

7.1 **Operationeel** – Wij betrekken ouders/verzorgers actief bij wat zij voor hun kind thuis kunnen doen aan leesbevorderende activiteiten en houden daarbij rekening met de ondersteuningsmogelijkheden van de ouders/verzorgers.

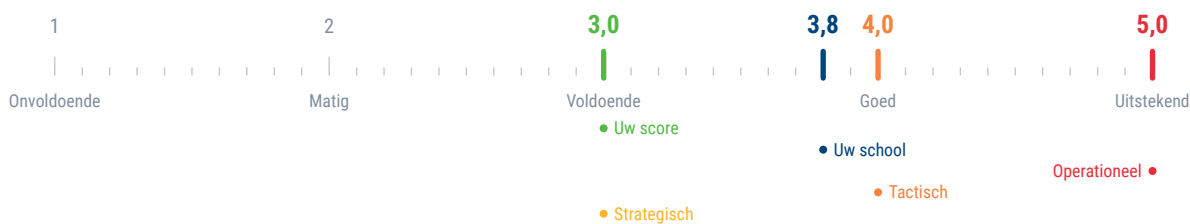
7.2 **Operationeel** – We betrekken ouders bij de taal- en leesontwikkeling van hun kind door het organiseren van laagdrempelige taalactiviteiten (verteltassen, samen lezen, ouders meevragen op bibliotheekbezoek).

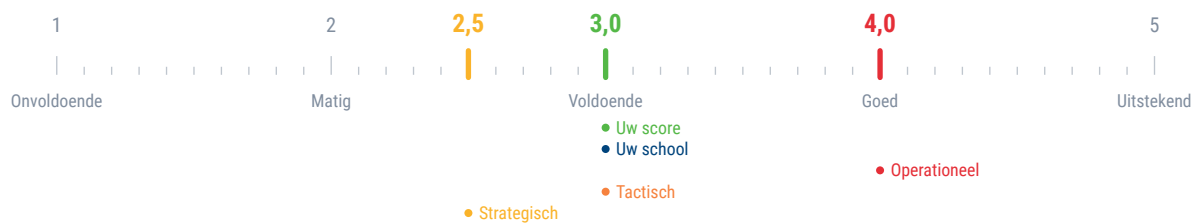
7.3 **Operationeel** – Indien er reden is voor intensivering van de zorg betrekken we ouders/verzorgers in een vroegtijdig stadium en bekijken we samen hoe school en ouders gezamenlijk kunnen optrekken.

7.4 **Tactisch** – Wij zien ouders/verzorgers als educatieve partners bij het realiseren van preventie en voeren daar actief beleid op.

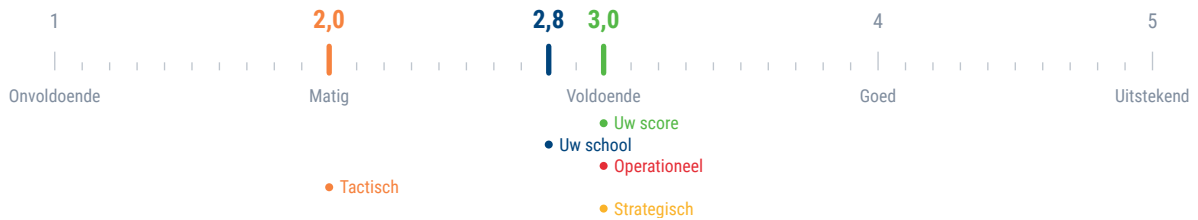
7.5 **Tactisch** – De aanpak van preventie van lees- en spellingproblemen is in begrijpelijk taal voor ouders/ verzorgers opgenomen in onze schoolgids en ons schoolplan.

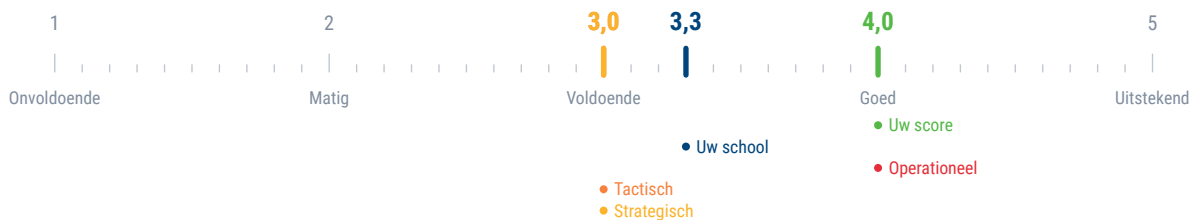
Ontwikkeling en professionalisering

Specifieke en doorlopende professionalisering gericht op verbetering van de dagelijkse praktijk, dat wil zeggen praktisch en toepasbaar. Deze professionalisering vindt zowel plaats op schoolniveau als bovenschols. Bij het initiëren, uitvoeren en opvolgen van verbetertrajecten rekening houden met draagkracht en verandercapaciteit van alle actoren. [Lees meer](#)

8.1 **Tactisch** – Binnen onze school vindt er specifieke en doorlopende professionalisering plaats gericht op de verbetering van de preventieve aanpak van het lees- en spellingonderwijs.

8.2 **Tactisch** – Bij het vormgeven van ons onderwijskundig verbeterbeleid volgen we actuele ontwikkelingen en houden rekening met de draagkracht en verandercapaciteit van het schoolteam.

8.3 **Tactisch** – Bij ons op school nemen we op regionaal niveau deel aan georganiseerde bijeenkomsten (o.a. ib-netwerk, SWV-bijeenkomsten, schoolbezoeken) waar leren van en met elkaar op het gebied van de preventieve aanpak van lees- en spellingproblemen centraal staat.

Uw toelichting: (geen antwoord)
Uw collega's: (geen antwoord)

8.5 **Strategisch** – Het schoolbestuur voorziet in een ondersteuningstructuur (dienstencentrum, procesbegeleiding) en actieve kennisdeling (bovenschoolse professionalisering, netwerken, kenniskringen) op het gebied van preventieve aanpak.

8.6 **Strategisch** – Het SWV voorziet in een ondersteuningstructuur (dienstencentrum, procesbegeleiding) en actieve kennisdeling (bovenschoolse professionalisering, netwerken, kenniskringen) op het gebied van preventieve aanpak.

